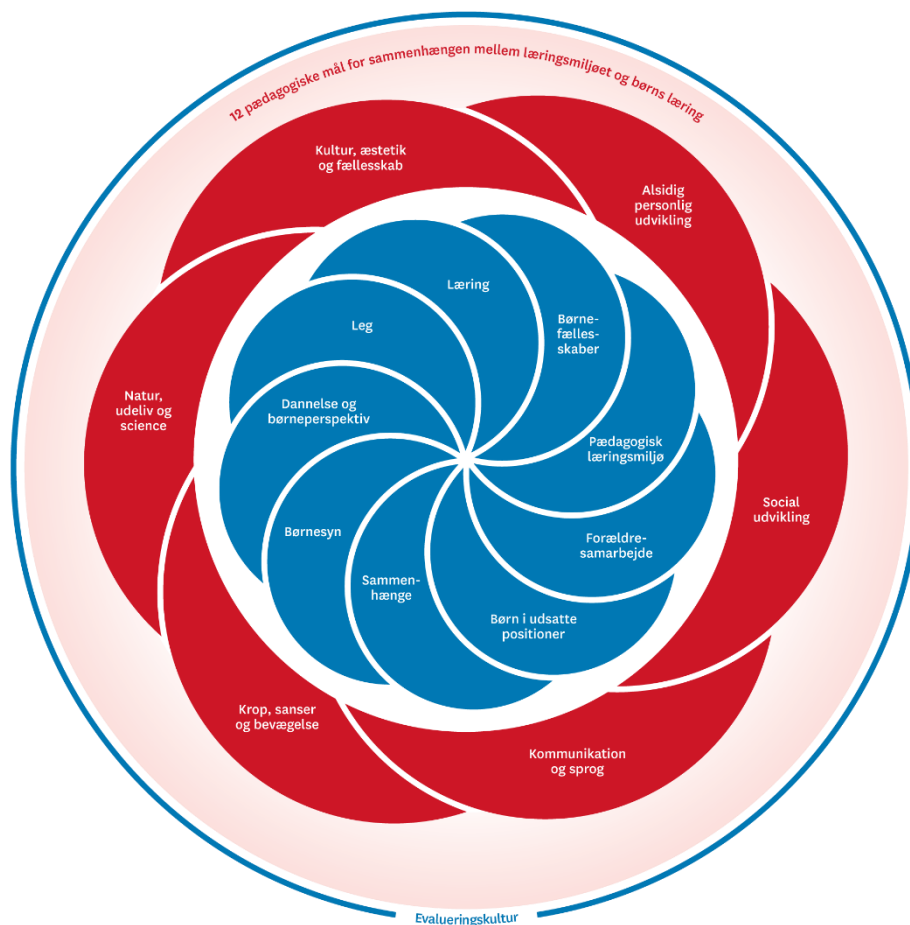

Pædagogisk læreplan for Musik- og Naturbørnehuset Kilden 2020

Hvem er vi?

Musik- og naturbørnehuset Kilden er en daginstitution som danner rammen om en dagligdag for 55 børn i alderen 2,11 år - 6 år, 20 børn i alderen 10 mdr.- 2,11 mdr. samt 17 voksne. Kilden er beliggende i naturskønne omgivelser i udkanten af Tommerup Stationsby.

Kilden råder over et indbydende og varieret udeareal, som rummer overdækket legeareal med mulighed for sandleg, klatring, leg i halmballer og rolleleg i en by bestående af små huse der forestiller henholdsvis en politistation, en bager, en Rema 1000-butik, et kongeslot, en cykelsmed, en legetøjsbutik og en bondegård. Dernæst er der en åben legeplads med mulighed for at etablere en bred vifte af lege: f.eks. konstruktionsleg, rolleleg fordelt i diverse små huse, motorisk udfordring (cykle, balancegang, leg på bakke, gyng, rutsje etc.)

Ud over disse konstruerede legeområder indgår skoven og engen som en betydningsfuld del af de rum som vores udendørs hverdagsliv udspiller sig i. Naturen er en fantastisk legeplads og et meningsfuldt være- og lærested. På mange måder rummer skov og eng en skattekasse af muligheder for inspiration til leg, sansemæssige erfaringer og motoriske udfordringer og mulighed for at finde ro og jordforbindelse.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

De fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Dannelse refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier, erfaring og viden i egen personlighed. Dette ses som en rettesnor for at orientere sig og handle i en global verden, som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske. Dannelse refererer både til det pædagogiske formål, til det pædagogiske indhold og til måden vi arbejder med det på.

Kilden er rammen om et menneskeligt fællesskab, hvor nedenstående værdier præger hverdagen:

Børnenes nysgerrige og undrende tilgang til verden understøttes gennem den voksnes medleven og engagement.

Sang og musik er en integreret del af hverdagen, som en daglig kilde til glæde, livsbekræftelse og inspiration.

Børnene færdes dagligt i naturen - både som legeplads og som det "rum", hvor naturens mangfoldighed og årstidernes skiften erfares.

Børnene oplever regler, rutiner og ritualer såvel som spontanitet og muligheden for at træde uden for normen.

Vi udvikler og igangsætter løbende læringsmiljøer som tilpasses den aktuelle børnegruppe, med det formål at skabe fællesskaber hvor alle oplever sig som betydningsfulde deltagere.

Vi skaber rum for at børnene mærker, at de er individer med ret til at blive set og hørt. De skal også erfare og lære at det er vigtigt at lytte til andre samt vigtigt at kunne gå på kompromis. Det arbejder vi med igennem vores regler og rutiner og gennem vores anerkendende tilgang til børnene.

Vi understøtter børnenes lyst til at øve indflydelse og deltage i fællesskabet, og snakker ligeledes med dem om at tillade andre at have en anden mening. De skal kunne respektere andre og lade dem være, som de er. (Heri ligger kimen til et demokratisk værdifællesskab).

Vi inddrager fortællinger eller små teaterstykker, som kan begribeliggøre de dilemmaer som er indbygget her i. Og vi adfærdsregulerer når vi oplever, at børnene overtræder de normer som er forudsætning for et inkluderende fællesskab.

I hverdagen kommer medbestemmelsen f.eks. til udtryk når de til frugt-samling øver sig i at fortælle og lytte og når de laver en lille afstemning om, hvorvidt vi skal tage på tur til togbroen eller til biblioteket.

De voksne deltager på sidelinjen i en leg og støtter børn i at gøre sig gældende i legen og i at forhandle med hinanden i en fælles leg.

Børn skal lære at tage hensyn til andre og have medfølelse. Det gør de blandt andet ved, at pædagogerne går foran og udviser empati. Det kan f.eks. ske når den voksne følger børnenes initiativ, når de anerkender dem og indgår i en åben dialog. Vi lægger desuden vægt på, at personalet som rollemodeller, forholder sig respektfuldt og empatisk til hinanden.

Børnene bliver guidet til at indgå i fællesskaber. Vi adfærdsregulerer dagligt og medvirker til at opdrage børnene så de lærer socialt accepteret adfærd. Vi øver dem i at sidde stille, i at lytte til andre og i at koncentrere sig og holde fokus indtil en aktivitet er færdig. Formålet er, at børnene bliver i stand til at tilpasse sig samfundets fælles normer, værdier og krav. Lige så vigtigt er det imidlertid, at børnene lærer at tænke selv og forholde sig kritisk til den virkelighed de møder. Det er en vigtig opgave for pædagogen

at skabe balance mellem børnenes interesser, motiver og behov på den ene side og samfundets krav og forventninger på den anden.

Social, kulturel og moralsk dannelse handler om at lære respekt for sig selv, andre og sine omgivelser. Det ser vi som grundlæggende for at kunne agere som individ i et demokratisk samfund.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Når vi træder ind ad døren om morgenen er vi pædagoger og vores pædagogiske praksis starter allerede der og slutter først når vi går ud af døren igen og dagen er slut. Vi ser værdi og udviklings- og læringsmuligheder i både de børne- og vokseninitierede lege/aktiviteter samt i hverdagens mere praktiske gøremål og rutiner som f.eks. i garderoben, puttesituationen og ved bleskift. Vi positionerer os derfor forskelligt i løbet af dagen for at tydeliggøre hvordan vi som personalegruppe rammesætter meningsfulde læringsmiljøer gennem hele dagen.

Morgenen i Kilden

Morgenstunden i Kilden starter kl. 6, hvor to pædagoger/medhjælpere møder ind. Her rammesætter vi allerede læringsmiljøet, således at det er et rart og trygt sted at være. Vi tager stolene ned, sætter bordene i "morgenposition" i vuggestuen (da det er her vi tager imod børnene om morgenen), dæmper belysningen samt sætter klassisk musik på. Alt dette gør vi, da vi arbejder bevidst med at skabe en rolig og rar start på dagen for barnet og forældrene, så de kan føle sig trygge. Herudover forbereder vi morgenvognen med diverse morgenmadsprodukter, tallerkner, kopper m.m. Dette gør vi for at vi ikke hele tiden skal gå fra og ordne praktiske ting, men derimod har mest mulig tid til nærvær med børnene.

Vi ser morgenen som et læringsmiljø på lige fod med de andre læringsmiljøer der etableres resten af dagen. Derfor har vi f.eks. også her fokus på barnets alsidige udvikling samt på barnets selvhjulpenhed. Vi støtter og guider barnet allerede ved morgenbordet ind i fællesskabet samt har fokus den basale dannelse i en spisesituation. Herudover har vi som sagt også her fokus på barnets selvhjulpenhed og øver f.eks. at børnehavebørnene selv hælder op i deres kop eller selv smører deres bolle. Vi støtter vuggestuebørnene i selv at kravle op på stolen, selv at tage deres kop og tallerken frem samt tørre hænder og mund når de er færdige med at spise. Vi ved at hvis de mestre så meget som muligt selv, skaber det et selvværd og en selvtillid til at mestre andre ting også.

Morgenen er en følelsesmæssig overgang for barnet. Følelsesmæssig fordi barnet her skal sige farvel til sin far eller mor og ved der kan gå lang tid før de ses igen. Derfor har vi her særligt fokus på at skabe tryghed og udvise omsorg overfor barnet. Vi viser at vi kender børnene rigtig godt og aflæser særligt om morgenen, hvad barnet er optaget af, interesseret i lige nu og hvem det leger særligt godt med for tiden. Dette skaber tryghed

både for forældre og for barnet. Vi understøtter også barnet i at "finde ind" til sine venner og komme i gode legerelationer fra morgenstunden. Men det er selvfølgelig hele tiden på barnets præmisser, alt efter hvor barnet er og hvad det har behov for lige den dag. Vi ser os selv som miljøtilrettelæggere om morgenen. Vi gør små hygge-/legeområder klar med f.eks. et lille læsehjørne på en madras og en bogkasse, tegnebord, sansegynge el. andre former for rolige læringsmiljøer, så der er forskellige muligheder for barnet. Ved at disse små legemiljøer allerede er etableret, letter det den følelsesmæssige overgang for barnet, for forældrene samt for pædagogen, da det skaber ekstra tid til nærvær. Vi som pædagoger er til rådighed for børnene og har mulighed for omsorg og fordybelse.

Børnene kan selv koble sig på det læringsmiljø de har lyst til og om det er sammen med en voksen eller måske har brug for en stille stund alene og f.eks. sidde og tegne el. lign, er helt op til barnet selv.

Lige når vi åbner, har vi kun én eller to stuer tilgængelige. Men hen ad morgenen og i takt med at der kommer flere og flere børn, åbner vi mere og mere op i huset og etablere her flere lærings-/legemiljøer for børnene. Det kan være lidt overvældende for de små vuggestuebørn, hvis der er for mange børnehavebørn som gerne vil lege mere fysisk. Af og til bliver nogen få af de store børnehavebørn (Skovsangerne) i vuggestuen. De elsker at få lov til at blive og hjælpe til med praktiske opgaver samt at lege og føle at de "passer på" de små i vuggestuen og de oplever sig selv i rollen som dem der er "store". Dette giver vuggestuebørnene nogen at se op til som de kan lære fra i lege, og det skaber en god relation til nogen af børnehavebørnene som er særligt betydningsfuldt når vi alle er samlet til f.eks. fredagssamling.

Morgenen er en unik tid på dagen og er en særlig pædagogisk opgave. Det kræver overblik og sensitivitet fra pædagogen, at have blik for både den enkelte samt for helheden og fællesskabet. Vi skal særligt om morgenen i afleveringssituationen, sikre en god overgang mellem hjem og institution, da der her foregår en masse koordinering og samarbejde med forældre om barnets trivsel, dannelse, læring og udvikling.

Eksempel fra en frugtsamling i vuggestuen:

Klokken er ni og børnene sidder, og spiser frugt og rugbrød. Pædagogen spørger en af drengene; "Hvad vil du bede om?". I det samme begynder en pige at række hånden ud efter tallerkenen med frugt i og rejser sig ivrigt op i stolen imens hun siger "Mig, mig". Pædagogen kigger på hende og siger med rolig stemme; "Nu er det lige hans tur". Pigen nikker med hovedet og siger "Ja". Lidt efter spørger pædagogen den samme pige om hvad hun vil bede om, hvor pigen peger på et stykke banan og siger "Nan". "En banan, ligesom aben oppe i grenen har i hånden?", tilføjer pædagogen imens hun

peger på en papirabe, der hænger oppe på en troldegren over bordet. Børnene kigger op og en dreng udbryder med begejstring "Aben og krokedillen". "Skal vi synge om de fem små aber, når vi har spist?", spørger pædagogen. "Jaa", råber de fleste af børnene og smiler. "Og bus", tilføjer en anden dreng og kigger forventningsfuldt op på pædagogen. "Hjulene på bussen, skal vi også synge den?" spørger pædagogen og kigger på drengen. "Mm", nikker han og smiler. "Det kan vi da godt, men først kan vi lige synge "Hej sang". Derefter begynder pædagogerne at synge en sang, hvor alle børnenes navne bliver sunget. Børnene kigger på hinanden imens og venter spændt på ens navn bliver sunget i sangen. Samtidig trommer de også med hænderne på bordet. En dreng sidder og følger med og lige pludselig begynder også han at tromme på bordet og smiler til drengen, der sidder ved siden af ham. Når de er færdige med at synge, siger en af pigerne; "Kufferten?". "Skal vi tage kufferten frem?", spørger pædagogen. "Mm", smiler pigen.

Bagefter sætter pædagogen kufferten frem på bordet foran en dreng og siger: "Så kan vi starte med dig i dag, det er din tur til at åbne kufferten først". Forsigtigt åbner han kufferten og tager en ballon op. "Hvad er det, hvad har du valgt i dag?", "Ballon, puste", siger drengen og smiler. "Ja, vi kan puste den op om lidt", fortsætter pædagogen og begynder at synge og børnene nyrer med på den.

Dette er et eksempel på hvordan pædagogen får skabt et læringsmiljø for børnene, hvor det enkelte barn bliver støttet i at udsætte egne behov og tage hensyn til de andre børn i gruppen. Samtidig bliver barnet styrket i sin sociale udvikling ved at lære at vente på tur. Ved at pege på noget, som børnene kender og er glade for, i dette tilfælde, en papirabe, som børnene forbinder med en kendt sang, har pædagogen skabt et fælles tredje og en fælles opmærksomhed, der giver anledning til den efterfølgende pædagogisk aktivitet med fokus på børneinddragelse. Ved at spørge børnene om hvilken sang/remse der skal synges, inviterer pædagogen dem til at have medindflydelse på den pædagogiske aktivitet og samtidig bliver børnene støttet i at udvikle sine deltagelseskompetencer, gåpåmod og engagement i aktiviteten.

Ved at vælge at synge en navnesang, har pædagogen etableret et læringsmiljø, hvor det enkelte barn bliver set, hørt og barnets fællesskabsforståelse, selvværd og forståelse af sig selv og omverdenen bliver styrket. Herudover har børnene fået øjenkontakt med hinanden og deres indbyrdes relationer bliver styrket.

I det ovenstående eksempel kan man se hvordan børnene gennem deltagelse i denne form for samling, får erfaringer med at være en del af et fællesskab, samt føler sig betydningsfulde ved at udtrykke egne meninger og perspektiver. Herudover har børnene en aktiv rolle, hvor de øver sig i at få gåpåmod, tage initiativ og engagement i legen.

Eksempel på en vokseninitieret aktivitet i børnehaven:

Det er tirsdag formiddag og der er lige blevet spist frugt. Om tirsdagen har vi "værksteder" i børnehaven og brumbasserne skal have "klippe-klistre".

Pædagogen fortæller "I dag skal vi en tur i skoven. Er der nogen der ved hvilken årstid vi har lige nu?" "FORÅR!" råber en del af børnene i kor. Snakken fortsætter længe og børnene fortæller og snakker om hvad de ved om årstiden og hvad man kan se og opleve i naturen lige nu. Pædagogen understøtter børnenes inputs og i samspil med børnene afsøger de viden om foråret i en bog samt finder billeder på iPaden af de forårstegn, blomster, fugle m.m. som de vil ud og undersøge nærmere i skoven.

Bagefter drager hele børnegruppen, to pædagoger og en medhjælper ud i skoven - fulde af energi og fælles nysgerrighed.

Når de kommer tilbage til stuen igen, har pædagogen lagt forskellige materialer frem på bordene som f.eks. karton, maling, vat, pensler, farveblyanter og flere forskellige "dippe-dutter", som er blevet samlet sammen. "Nu synes jeg at vi skal lægge alle de spændende ting frem som vi har fundet i skoven og så lave nogle billeder, hvor vi viser hvad forår er", siger pædagogen. Børnene lægger blomster, fjer, blade og grene op på bordet og de fleste går straks i gang med at lave billederne og snakken går rundt ved alle borde, hvor der bliver fortalt stort og småt om turen i skoven. Nogen børn har brug for vejledning fra pædagogen til at blive motiveret for aktiviteten.

Dette er et eksempel på en vokseninitieret aktivitet, hvor det er pædagogens initiativ der er styrende for læringsmiljøet. Pædagogen har forinden aktiviteten forberedt måden hvorpå aktiviteten bliver præsenteret for børnene, så de opnår den rette stemthed.

Pædagogen har også tilrettelagt hvordan aktiviteten udformes samt hvordan den bliver afsluttet og bearbejdet til slut.

I denne form for læringsmiljø, har pædagogen særligt fokus på at inddrage børnene og deres inputs så meget som muligt, så de føler sig motiveret for aktiviteten og den dermed bliver meningsfuld for dem. Aktiviteten udvikles og justeres undervejs alt efter børnenes stemning og forskellige optagetheder, således er der rum for at børnene føler sig medinddraget og deres individuelle idéer tilgodeses.

Eksempel fra musikværksted:

Det er blevet skovsangernes tur til at "lege" musik og i dag skal de en tur til Amerika.

Inden rejsen starter leger vi en goddag sang, hvor vi hilser på hinanden på mange forskellige måder. Vi lister, går på hæle, hinker, krabber, er robotter, børnenes ideer er mange og da sanglegen efter ca. 10 min ender, er alle klar til den spændende rejse.

"Hvordan skal vi komme til Amerika" spørger pædagogen. "Vi kan køre med tog" råber

en af børnene, "det bliver svært, for vi skal over det store hav" svarer pædagogen. En anden af børnene fanger den og siger "så skal vi jo sejle".

Sejlesangen starter og vi har "kikkerterne" med. Inde på bredden ser vi mange forskellige dyr/mennesker eller ting på vores vej. Inden et nyt vers starter vælges en udkikspost som får et billede af et dyr/menneske eller ting som ingen andre må se. Når verset slutter skal barnet beskrive hvad det ser på billedet uden at sige hvad der er, "den har ingen ben," "den snor sig afsted" osv. Det sidste vi ser inden vi ankommer er "han har fjer i håret" "han skyder med bue og pil".

Indianersangen starter og vi bryder ud i indianerhyl og går på jagt. I løbet af de næste 15 min. Skyder vi bjørne, laver suppe, danser krigsdans, ridder på hest m.m. og til sidst går vi til ro i vores tipi. Da vi vågner næste morgen, er båden sejlet "ååhh nej, hvordan skal vi så komme hjem" spørger pædagogen. Efter mange gode ideer ender vi med at flyve hjem til børnehaven.

Flyvesangen starter og vi flyver både højt, lavt, under broer og over skyer inden vi lander igen. Endelig er vi hjemme og slutsangen indikerer at musikrejsen er slut og nu skal vi lige ligge lidt og slappe af, inden vi skal spise madpakker.

I dette eksempel på en vokseninitieret aktivitet, er det i høj grad stemningen og følelsen af at gøre noget sammen, som er grundlæggende. Aktiviteten er tilrettelagt som en lang sammenhængende fortælling med "øer" af sanglege. I aktiviteten vægter pædagogen at inddrage børnene i historien og bruge deres inputs, så de får en følelse af at være en del af en større helhed. Ved at skabe et sådant læringsmiljø, leger vi med fx Krop sanser og bevægelse, kommunikation og sprog, kultur æstetik og fællesskab, og social og personlig udvikling.

Eksempel på en børneinitieret aktivitet i børnehaven:

En gruppe drenge sidder i "det store rum" og bygger med magneter. De bygger tårne og bygninger, som bliver højere og højere. De sidder i nærmest stilhed og er meget fordybede i deres leg.

To andre drenge i samme rum, kører med politibiler og flyver med politihelikoptere. De kører rundt i fuld fart i hele rummet og leder efter røvere. Helikopterne flyver jævnlige indover tårnene og politibilene kører forbi. "Har I set nogen røvere?" spørger den ene dreng gruppen med magneterne. Og herefter udvikler legen sig til en større fællesleg, hvor alle drengene er med. Røverne (køen og legofiguren) gemmer sig i tårnene og helikopterne svæver rundt om, mens politibilene holder øje og jager de røvere der ofte "slipper fri".

Dette er et eksempel på en børneinitieret leg, hvor børnene har mulighed for at afprøve forskellige roller, spejle sig i hinanden og opleve at være en del af et særligt værdifuldt læringsmiljø på deres egne præmisser. Her har de rum og tid til selv at udforme legen på eget initiativ uden nogen voksnes indblanding.

Pædagogen har forinden denne leg rammesat læringsmiljøet, således denne leg var mulig. Legetøjet var sat frem på en indbydende måde og der var lukket dør til rummet, så andre børn ikke kunne forstyrre. Derudover ønskede pædagogen at netop denne børnegruppe fik øjnene op for hinanden og havde set gode lege- og deltagelsesmuligheder for hele gruppen. Derfor var netop disse drenge inviteret ind i dette rum sammen.

Pædagogen har under legen en tilbagetrukket og observerende position og måtte kun gribe ind en enkelt gang, blot for at minde om at de skulle passe på hinanden, da det ene barn blev væltet under en "politianholdelse".

Rutinesituationer i Kilden

Rutiner er et godt læringsmiljø for børnene. Derfor arbejder vi bevidst med rutinesituationerne i vores pædagogiske praksis og organiserer dem på en faglig og professionel måde. Her det dog stadig essentielt at vi ikke organiserer os for stramt, så der dermed ikke er plads til børnenes behov, indskydelser og gode idéer.

Vi er meget beviste om at børnene er aktive i rutinerne, så de føler medbestemmelse og har ejerskab over dem. Det er derfor vigtigt at disse rutinesituationer er overskuelige, så børnene ved hvad de skal og dermed er trygge og trives i dem. Vi støtter og guider børnene til at indgå på en aktivt deltagende og positiv måde i alle rutiner – både ved bleskift, i garderoben samt i spisesituationer. Alle børn kan være med.

Eksempel fra en madpakkesituation i børnehaven hos Hornuglerne (yngste gruppe i børnehaven):

Vi skal til at spise madpakker, og alle børnene er på legepladsen. Efter kort koordinering med pædagogen på legepladsen, placerer pædagog 2 sig i garderoben på en skammel, mens den anden sender små grupper af børn ind til vedkommende. 2-3 børn kommer løbende ind ad døren fra legepladsen. "Hej!" siger den ene pige henvendt til pædagogen. "Jeg skal bare lige have mit tøj af." "Det er så fint" svarer pædagogen med et smil. De to andre børn går hen til deres garderobe og begynder selv at tage tøjet af. "Årh, jeg kan ikke!" siger den ene dreng, mens han bakser med sin ene støvle og ser helt opgivende ud. "Hmm.. Hvor kan man få hjælp til at tage støvlen af?" spørger pædagogen. "Øhm... Ved støvleknægten?" siger en anden dreng henvendt til drengen mens han smiler. "Ja! God idé", svarer pædagogen. Drengen går over til støvleknægten og får sine støvler af selv og stiller dem i sin garderobe efterfølgende.

Da børnene har fået deres tøj og sko af, stiller de sig i kø henne ved håndvasken. "Man må altså kun tage sæbe én gang" siger den ene pige til drengen der er i gang med at vaske hænder og nu har fyldt begge hænder med sæbeskum. "Hov for dølen! Hold da op alt det sæbe ja", siger pædagogen og fortsætter "Det er nok bedst vi kun tager én gang sæbe, så vi ikke dækker hele børnehaven i sæbe!". Børnene griner.

Som der kommer flere børn ind fra legepladsen placerer "legepladspædagogen" sig nu selv i garderoben og hjælper ved behov, pædagog 2 placerer sig ved håndvasken og pædagog 3 kommer ind på stuen og sætter sig ved bordet.

Når børnene har vasket hænder, går de ind og sætter sig på deres pladser. "Må jeg dele ud i dag?" spørger en af drengene ivrigt. "Ej må jeg ikke også nok?" spørger en anden dreng. "Jo, det må I gerne. Dejligt I vil hjælpe! Vi skal bare lige vente til alle børn er kommet." svarer pædagogen. Efterfølgende går pædagogen i gang med at fortælle en historie om sørøvere og piratskibe og børnene deltager aktivt i historien og kommer med gode idéer til hvad der så skal ske i fortællingen.

Når alle børn er kommet ind på stuen, går de to drenge i gang med at dele madpakker ud. "Her kommer din, Sabine" synger den ene dreng og smiler. "Og her er din, værsgo" siger den anden dreng.... Pædagogen klapper en rytmisk klapsalve som børnene kender og efterligner hvorefter de sidder (nogenlunde) stille på deres pladser. "Nå, nu har alle vidst fået deres madpakker, så vi synger lige "værsgo'sangen" og bagefter holder vi gumletid." siger pædagogen. De synger "værsgo'sangen" og efterfølgende tænder pædagog 2 for noget klassisk dæmpet musik. "Nu holder vi gumletid", siger pædagog 2 med en dæmpet stemme. Herefter sidder børnene og spiser deres madpakker, mens de lytter til musikken. Efter ca. 15 min. skruer pædagogen lidt ned for musikken igen og små samtaler rundt ved bordene går i gang. "Jeg skal i svømmehallen i dag", siger en pige til sin sidemand. "Årh, det skal jeg faktisk også. Og hjem til min mormor!". "Mååå jeg beeee om skraldeskåleeeen" synger en dreng hen over bordet, mens han vifter med sit madpapir.

I det ovenstående eksempel kan man fornemme hvordan alle børnene deltager aktivt i rutinerne og på en positiv måde. De vil meget gerne hjælpe hinanden og der opstår en glæde ved både at få og give hjælp til hinanden. Der kommer her sådan en god fællesskabsfølelse for børnene som i "Alle arbejder sammen og hjælper hinanden". Alle er med i fællesskabet, men på hver deres måde. Pædagogerne, f.eks. i garderobesituationen, holder sig mere tilbagetrukket men er klar til at hjælpe, støtte og guide ved behov. Dette gør at børnene føler ejerskab over rutinerne, de ved her hvad de skal og er trygge i dem. Vi kan altså inddrage alle børn i rutinerne, men vi stiller naturligvis forskellige krav alt efter børnenes individualitet, ressourcer og behov. Nogen børn kan have svært ved rutinerne. Rutiner er ofte = ventetid, og det kan være svært for et lille barn at være i. Derfor er vi meget opmærksomme på disse børn, og de er f.eks. ikke de første der kommer ind fra legepladsen, så vi mindsker ventetiden mest muligt for dem. Vi laver også ofte små grupper i rutinerne med særligt fokus på udsatte børn. Vi laver herudover en leg eller en lille aktivitet, som med sørøverfortællingen i eksemplet, både ved madpakketid, men også i mange andre situationer, netop for at fjerne fokus fra ventetiden, fra at sidde stille osv., og derimod har fokus på en fælles leg, samtale eller aktivitet. Strukturen og organiseringen af f.eks. spisesituationen, men også alle andre rutinesituationer, er fleksibel og tilpasses til den enkelte børnegruppe.

Rutiner omkring putning af børn i vuggestuen

Efter frokost skal næsten alle børnene ud og sove i deres barnevogne. Rutinen omkring putning foregår således, at der er tre pædagoger til stede på stuen og ofte vil der være børn, som er trætte så snart de har spist og disse 2-3 børn prioriteres at få ud og sove først, så en pædagog går direkte fra frokostbordet med 1-2 børn ud til skiftebordet. Pædagog 2 og 3 sørger for at hjælpe børnene ned fra frokosten. Pædagog 2 vil ofte

være den der sørger for at børnene bliver guidet og hjulpet i gang med at lege, imens pædagog 3 sørger for at mad, tallerkner, kopper osv. bliver sat på rullebordet. Når pædagog 1 har skiftet børn og gjort dem putteklar, tager pædagogerne på skift 1-2 børn med ud og hjælper dem med at blive putteklar og et barn ad gangen bliver puttet i deres barnevogn.

At børnene individuelt vurderes mht. hvor trætte de er, gøres for at tage hensyn til deres generelle trivsel, sådan at de ikke bliver for trætte og derved kan have svært ved at overskue bleskift og at skifte tøj.

For at ventetiden for de resterende børn ikke bliver lang og uorganiseret, sørger en pædagog for at der leges rolige lege eller at der bliver læst højt. Ved hver enkelt putning, tages der udgangspunkt i det enkelte barn, for at tilgodese dets trivsel bl.a. ved at tage hensyn til at nogle børn sover bedst ude, nogle skal vugges lidt og nogle længe, nogle børn er "varme" børn og sover med mindre tøj på. Kendskab til børnenes soverutiner hjemme bliver ofte medtaget i vores praksis, for at skabe tryghed og genkendelighed for barnet, dette kan f.eks. være en yndlingsbamse, sut eller det at sove udenfor.

Selve puslebord/bleskiftet er en vigtig del af det at skulle ud og sove og her vægter vi højt at tage os god tid, sådan at barnet har mulighed for selv at hjælpe med afklædningen og øve dette. Vi prioriterer at der er tid til at snakke om at "nu skal du ud og sove rigtig dejligt, med din søde bamse" og at bleskift og tøjaftagning ikke bliver forhastet, således at roen bevares og er med til at gøre sovetid til en rar og hyggelig tid for børnene, der tager udgangspunkt i et børneperspektiv.

Når der tages udgangspunkt i et børneperspektiv er det her ud fra de voksnes definition af, at det er godt for børnene, at der ikke er travlt og meget høje lyde. Børnenes perspektiv forsøges også at inddrages, ved at vi pædagoger spørger børnene: "Kommer du med mig ud og gør klar til at sove?", pædagogen venter på barnet og lader det selv gå ud til skiftebordet, i stedet for at tage børnene op og bære dem derud.

De børn, der puttes som de sidste, ofte de ældste børn, opfodres til ikke at råbe, da de andre skal sove og ofte hjælper de med at vugge en barnevogn inde på stuen og tit husker de hinanden på, at "shh, de sover". Dette er med til at danne børnene, da de herved får forståelse for det at tage hensyn til andre.

Eftermiddagsstunden/lukketid

Vi arbejder løbende med at skærpe vores opmærksomhed på overgangene i løbet af dagen samt særligt have fokus på både den tidlige og sene del af dagen.

Vi arbejder især på at gøre dagens sidste del, den halve time inden lukketid, meningsfuld for de børn der er tilbage, som endnu ikke er blevet hentet, således disse børn ikke blot føler at de er i en form for "vente-position". Dette vil vi gøre ved at

faciliterer et særligt læringsmiljø, som kun foregår i dette tidsrum. Vi er i gang med at udarbejde en kuffert el. lign. med noget bestemt legetøj, som kun vil blive taget frem på dette tidspunkt.

Vi ser på eftermiddagen, som en tid med særligt potentiale, da der her opstår nye deltagelsesmuligheder for børnene efterhånden som nogen af dem bliver hentet, der er nye voksenkonstellationer, ændring i strukturen osv. Der er altså nogle andre vilkår for børnenes leg og vi har derfor ekstra øje for den og særligt fokus på dem der har brug for hjælp til at komme ind i legen samt blive understøttet i fællesskabet.

Derudover er vi bevidste om ikke at lade det praktiske arbejde om eftermiddagen være det styrende element. Vi forsøger generelt positionere os således, at der går så få voksne fra til oprydning som muligt og vores hovedfokus derved stadig er på nærværet med børnene og vi dermed har mulighed for at indgå i lege og aktiviteter med dem, samt støtte og guide børn i fællesskabet. Af denne årsag har vi en ungarbejder ansat til at rydde op, ordne køkken, feje m.v. om eftermiddagen, for at give os pædagoger ekstra tid sammen med børnene.

Når der bliver ryddet op og eksempelvis lukket stuer af, er vi meget opmærksomme på at miljøet i huset ikke virker "lukket ned" for hverken børn eller forældre, allerede inden børnene er blevet hentet. Vi sætter f.eks. ikke stolene op på bordene længere, men stabler dem i stedet i stakke. Derudover observerer vi og snakker med børnene om hvad de gerne vil lege med og så lader vi de ønskede læringsmiljøer være tilgængelige.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Vi arbejder med børnenes trivsel via positive oplevelser med at indgå i børnefællesskaberne, med henblik på at give dem positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. Vi bringer dem i situationer, hvor de har brug for at hjælpe hinanden og være lydhøre for at komme videre. Det kan f.eks. være når de bevæger sig igennem et krat i skoven og et barn taber sin støvle ned i en stor grenbunke. Så må alle i gang med at lede og fjerne grene, for at flokken kan komme videre til det aftalte madpakkested. Et andet eks. er de musikalske fællesskaber hvor fælles fokus, musikalsk følsomhed og fantasi spiller sammen og skaber stærke oplevelser af at høre sammen og høre til og få mod til at træde frem og disciplin til at holde sig tilbage. I hverdagen understøtter vi børnenes lyst til at lære og deres mod på nye oplevelser og udfordringer, evne til fordybelse, være vedholdende, kunne tage initiativ til at indgå i relationer. Vi understøtter deres nysgerrighed og tro på egne evner. De ældste børn introduceres til og får mulighed for at udvikle nysgerrighed over for bogstaver, tal, mønstre, former mv. bl.a. introduceret gennem arbejdet med det pædagogiske læringsmateriale "Hop om bord", som spiller sammen med den lokale skoles lærebogsmateriale for 0. klassesetrin.

Hop om bord i ord

"Hop om bord i ord" er et pædagogisk redskab, som er en bog med 20 lektioner, hvor hver lektion varer op til 1 time. Alle "elever" får hver en bog, hvor de skriver deres eget navn på. Dette skrives enten med børneskrift eller dem som kan skrive deres navn, gør dette. Det der er vigtigt er, at de kan genkende netop deres bog. Hvert barn får også udleveret en æske farver. Denne æske samt bogen er de selv ansvarlige for, og der er vigtigt for dem at de kan finde bogen og farverne til næste gang vi skal på legeøen. Dette gør vi for at lære børnene om ansvarlighed.

De 20 lektioner har den samme fremgangsmåde, derved skabes der en genkendelighed, og barnet ved hvad der nu skal laves.

Ved start er det vigtigt, at vi har alle elever med og her er hvert enkelt barn ansvarlig for, at alle kommer med. Dette gøres for at skabe sammenhold og for at hvert barn er opmærksom på, om vi har alle med. Når alle er kommet, sejler vi ud på en ø. Her får vi stillet opgaverne i deres bøger, som skal løses. Når de er løst, sejler vi tilbage igen og legen er slut.

Lektionerne spænder vidt. Dvs. at alle børn stifter bekendtskab med noget, der kan være lidt svært og noget der er let. De børn som er hurtige færdige, hjælper dem, som har

brug for det. Herved skabes der relationer på nye former og måder, alle får lov til at bidrage med noget og herved får alle succesoplevelser følelsen af at mestre.

Gennem de 20 lektioner får børnene en forsmag for, hvad det vil sige at gå i skole.

- De lærer at række en finger op, når man vil sige noget.
- De lærer at vente og vente på tur.
- De lærer at tage hensyn til andre.
- De lærer hvornår man skal træde til og hjælpe.
- De lærer at der er okay at der er noget som kan være lidt svært.
- De lærer at være opmærksomme.
- De lærer at være kreative.
- De lærer at afpasse arbejdet, dvs. at arbejde efter en tidsramme.
- De lærer rim og remser.
- De lærer humor.
- De lærer om bogstaver og tal.

Skolebesøg på Tallerupskolen

Vi tager på skolebesøg gentagende gange i løbet af foråret. Her møder vi op på Tallerupskolen, hvor vi benytter skolens gymnastiksal. Her møder vi de kommende skolebørn fra de andre institutioner i nærområdet. Vi har tilrettelagt aktiviteter som er målrettet de kommende skolebørn, og her får de gemmen leg, sang og musik, mulighed for at hilse på de andre børn under trygge forhold.

Besøg hos de andre institutioner i nærområdet

Vi besøger de andre institutioner i nærområdet og de besøger også vores institution. Herved får børnene mulighed for at stifte bekendtskab med de børn, som de kommer til at gå i skole med. Ved disse besøg er der planlagt forskellige pædagogiske aktiviteter, for at børnene kan møde hinanden og blive fortrolige med hinanden.

Aktiviteterne kan bl.a. være at lave forskellige lege, at hilse på hinanden og sige "goddag" og give hånd. Oftest spises der også madpakker sammen. Dette er endnu en god mulighed for at "blende" børnene, hvor de igennem madpakkestunden kan sidde og snakke sammen og lære hinanden lidt bedre at kende.

Skolebesøg for det eller de børn, som skal på andre skoler uden for skoledistriktet

Der kan være enkelte børn som bor udenfor det lokale skoledistrikt. Her forsøger vi at lave et skolebesøg, hvor det enkelte barn og en pædagog fra Kilden, besøger den skole hvor barnet skal gå. Dette gør vi for at lette og sikre en god overgang fra børnehave til skole.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Lokalsamfundet er institutionens og børnenes nærmiljø. Her er der en masse ressourcer som vi kan bringe i spil i vores pædagogiske praksis.

Biblioteket

Vi har et samarbejde med biblioteket i Fyrtårn Tommerup. Her har vi mulighed for at komme på besøg, opleve den særlige stemning der er, samt låne bøger med hjem eller læse dem mens vi er der. Herudover har vi en aftale med en bibliotekar, som til vores årlige Musikkens Dag kommer og laver et lille læsehjørne, hvor der bliver læst højt af de bedste børnebøger - til stor glæde for børnene.

Samarbejdet med biblioteket giver børnene en begyndende nysgerrighed for bøger og de vil erfare at man kan afsøge en masse viden herigennem samt lytte til og opleve forunderlige fortællinger, eventyr m.m. Vi benytter os især af biblioteket, når vi har fokus på bestemte temaer som f.eks. højtider, årstider eller forskellige jobs, som f.eks. at være brandmand, hvis vi nu får en brandbil på besøg (igen 😊).

Sportshal

I Fyrtårn Tommerup er der en stor sportshal. Denne har vi mulighed for at låne. Her har vi rig mulighed for at udfordre børnene motorisk og dermed styrke alle deres grundbevægelser såsom at gå, kravle, trille, springe, klatre, løbe m.fl. De kan også få erfaring med diverse boldspil, de kan undersøge højder på ribberne, opleve høj fart samt lege forskellige større fælleslege, som styrker børnenes indbyrdes relationer og giver det enkelte barn en følelse af at være en betydningsfuld deltager i fællesskabet.

Kirken/præsten

Vi har et godt samarbejde med Broholm Kirke, som ligger i Tommerup stationsby. Vi tager på ture til kirken og benytter især kirkens rum til at synge, lytte til orgelmusik eller lytte til stilheden i det store rum. Klangens, lysets og stemningen i en kirke er helt særlig og kan sanses og nydes af både voksne og børn og gemmes som en fælles erfaring. Derudover tager vi hvert år til julegudstjeneste i Broholm Kirke, hvor vi mødes med de omkringliggende børnehuse.

Tallerup Skole

Vi har et samarbejde med Tallerup Skole, som er den skole hvor de fleste af Kildens børn bliver indskrevet i efter børnehavetiden. Når Skovsangerne (ældstegruppen i

børnehaven) nærmer sig tiden, hvor de skal starte i skole, kommer de på besøg på skolen og ser hvordan et klasseværelse ser ud, de møder en skolelærer og hører om den generelle skolegang. Dette er for at forberede dem til skolestart og dermed styrke overgangen mellem børnehave og skole.

Den lokale togstation

Kilden ligger i Tommerup Stationsby og som navnet antyder, har vi en togstation i byen. Denne er en stor attraktion for både store og små børn. Vi drager jævnligt på ture til både stationen og til en nærliggende togbro og ser på de mange tog der kører forbi. Vi snakker om de forskellige slags tog (passagertog, godstog m.m.) og deres forskellige funktioner, vi snakker om fart, lyssignaler m.m.

Vissenbjerg Terrarie

I Vissenbjerg ligger der et terrarie. Terrariet er et sted fyldt med krybdyr, reptiler og forskellige padder. Når vi har mulighed for det, laver vi en tur ud af huset og besøger dette sted.

Her kan børnene opleve dyrene på helt tæt hold og røre ved nogle af dyrene også. Vi forbereder altid turen hjemmefra, hvor vi læser og snakker om de forskellige dyr vi skal møde. Terrariet kan udfordre barnets sanser på mange forskellige måder; den fugtige, kvalmende luft hos skildpadderne eller den mørke hule, hvor slangerne bor kan vække både spænding og gys hos nogen.

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Der er stor opmærksomhed på såvel det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø. Indretningen ude og inde forandrer sig hele tiden med hensyntagen til den børnegruppe, som til enhver tid er i huset. Det gælder indretning af lege- og væremiljøer som sker på baggrund af personalets observationer og tolkning af børnegruppens behov. Stillerum, tumlerum, indbydende legeområder med skiftende udfordringsmuligheder, tryghedsskabende områder, uderum i skygge og sol, forskelligt underlag etc.

Det psykiske børnemiljø støttes op af den anerkendende tilgang til barnet, fokus på barnets perspektiv, den gode grundtone blandt de voksne som børnene spejler sig i og en kultur i huset hvor sang, rytme og dans indgår som en naturlig, trivselsfremmende del af dagligdagen.

Vi har også et akvarium i huset, som er et rum for eftertænksomme møder børn imellem samt mellem børn og voksne. Det befinder sig i det centrale rum i huset. Dette bestemte læringsmiljø giver mulighed for at det enkelte barn kan tage et pusterum og falde i staver foran akvariet. Dermed reduceres støjniveauet også i lokalet og trivsel og læring hos børnene forbedres.

I både børnehave og vuggestue arbejdes der målbevidst med at inddele børnene i mindre grupper med henblik på at skabe et bedre børnemiljø. Vi erfarer, at legegrupper/læringsmiljøer med få børn og én voksen, skaber ro og overskuelighed for børnene hvilket styrker trivsel og læring.

Frustration og uro ved bordet medførte indkøb af nye stole med hul i sædet og trappetrin på siden. De nye stole giver mulighed for at selv de små børn selv kan kravle op på stolen og ned igen uden hjælp fra en voksen. Oplevelsen af selvhjulpenhed i forbindelse med f.eks. spisesituationen har givet større trivsel og læring i sammenhæng med samlinger, spisesituationer, aktiviteter m.v. ved bordet.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Barnets alsidige personlige udvikling forudsætter en lydhør og medlevende omverden, som på en gang vil barnet noget, og samtidig anerkender og involverer sig i barnets engagementer i verden. I dette sociale fællesskab udvikles barnets personlighed over tid.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At erfare sig ansvarligt passet på, holdt af og værdsat som en del af fællesskabet.
- At lære at kunne se og forholde sig til sociale spil og konflikter med andre børn og voksne.
- At kunne sige fra og til i legefællesskaber uden at det truer det sociale tilhørsforhold eller den personlige integritet. (Børn øver sig i deltagelseskompetence ved at balancere mellem iagttagende og mere deltagende positioner).
- At deltage i legefællesskaber som gør verden stor, underlig og spændende.

I den daglige praksis hjælper vi børnene med at sætte ord på følelser, ønsker og handlinger. I mange af dagens rutiner fx ved frugtsamling øver vi på at lytte til andre når de fortæller, være den der fortæller, eller træffe valg (fx skiftes til at vælge en sang). I et sådant læringsmiljø får børnene bl.a. mulighed for at blive set og hørt og mærke sig selv som individ og som en del af fællesskabet. I dagligdagen møder børnene voksne som guider og støtter, med fokus på at de selv kan mestre udfordringer som fx påklædning og konflikter. Med anerkendende og positive forventninger, oplever børnene stolthed og tro på egne evner.

Social kompetence

Social kompetence udvikles i fællesskaber og gennem relationer til andre, fx i venskaber, grupper og kultur. I samspillet mellem relationer og social kompetence indgår tre komponenter, nemlig empati, tilknytningsrelationer og sociale færdigheder. Børnene skal anerkendes og respekteres som de personer, de er, og de skal opleve at høre til.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At lege, samarbejde og løse opgaver i fællesskab
- At blive støttet i at danne venskaber og komme med i grupper, hvor de kan give og opnå anerkendelse fra andre
- At kommunikere med andre om det, der opleves sammen, og at indgå i en hver-dag som lægger op til fortællinger om denne fælles historie.

De voksne deltager på sidelinjen i en leg og støtter børnene i at gøre sig gældende i legen og i at forhandle med hinanden i en fælles leg. Børnene skal lære at tage hensyn til andre og have medfølelse. Det gør de blandt andet ved, at pædagogerne går foran og udviser empati. Det kan f.eks. ske når den voksne følger børnenes initiativ, når de anerkender dem og indgår i en åben dialog. Vi lægger desuden vægt på, at personalet som rollemodeller, forholder sig respektfuldt og empatisk til hinanden.

Kommunikation og sprog

Der er mange sprog som eksempelvis talesprog, kropssprog, sang, dans og billedsprog. Igennem disse sprog kan børnene dels udtrykke deres egne tanker og følelser, dels blive i stand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig og modtage respons på egne udtryk.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At blive støttet i at kommunikere nuanceret med bl.a. mimik, kropssprog og talesprog.
- at blive støttet i at tilegne sig strategier i forbindelse med at skabe kontakt og forståelse.
- at indgå i samtaler med voksne og andre børn, hvor der både tales og lyttes, stilles spørgsmål og gives svar, eller hvor der i fællesskab planlægges fælles handlinger eller sættes ord på fælles oplevelser.

I tæt samspil med de øvrige læreplanstemaer arbejder vi hele dagen med kommunikation og sprog. I daglige vokseninitierede aktiviteter som fx sanglege rim og remser leger børn og voksne med sproget på mange nuancerede måder. I fx "værkstedet" er der stor variation af sproget, og alle børn kommunikerer med hinanden, nogle får gode råd, andre snakker om hvad de er i gang med at fremstille, andre tilegner sig et sprog hvorved man kan få lov til evt. at låne en hammer efter en anden har brugt den. Med øje for at fremme mulig dialog, vægtes øjenkontakt og mimik i den nære daglige kontakt som fx ved aflevering, garderobesituationer eller bleskift. Hvis et barn er i en udsat position i forhold til sproglig udfoldelse, iværksætter vi et samarbejde med forældre og en tale/høre konsulent.

Krop, sanser og bevægelse

Kroppen udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer samt kommunikation. Ved at tage vare på kroppen og sikre dens udfoldelse lægges grundlaget for fysisk og psykisk sundhed.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At opleve glæde ved deres krop når den er stille såvel som når den er i bevægelse. (daglig skilpaddetid, musikforløb som understøtter kraftfulde udfoldelser fryd og latter såvel som stilhed/afspænding og opspænding) (stilhed under maden, når vi læser eller tegner)
- At møde mangfoldige bevægelsesudfordringer og sansemæssige udfordringer
- (motoriske/sansestimulerende materialer, ROSHOLM, puderum, store og små rum, ligge i skovbunden til skilpaddetid.)
- At blive udfordret i varierede bevægelsesmiljøer, der bl.a. udnytter de muligheder der er i institutionens beliggenhed i umiddelbar tilknytning til skoven (ujævnt terræn i skoven, Tarzanbane, flytte juletræer i bunke, klatre op, cykle på bakker og i sving)

Både ude og inde er der rig mulighed for at styrke og udfordre krop, sanser og bevægelse. De fysiske læringsmiljøer vi har til rådighed i uderummet som fx legepladsen med løbecykler/rutsjebane/gynger, indhegnet skov (i forbindelse med legepladsen) og græseng med bakker skaber i sig selv, mange varierede bevægelsesmuligheder. I daglige spontane eller planlagte sanglege, i både inde og uderum, udfordres krop, sanser og bevægelse understøttet af musikkens/sangens tekst og stemninger. Inden eftermiddagsmad vender vi blikket indad og holder "skilpaddetid" hvor kroppen og sindet får en pause med rolig musik eller historie. I samarbejde med forældrene og en ergoterapeut som er tilknyttet huset, iværksætter vi en handleplan for de børn som er i motoriske eller sansemæssige udsatte positioner.

Natur, udeliv og science

Naturen er en enestående legeplads for både krop og sind. Når børn leger i naturen får fantasien og samværet med andre spillerum og børnene udfordres på alle deres sanser. Samtidig er naturen en skattekiste som læringsrum. I skov, på mark, ved vandløbet... har børnene mulighed for at undersøge, eksperimentere og få førstehåndsindtryk om dyr, planter, vind, sten, vejret, miljø.

Naturoplevelsen i barndommen har både en følelsesmæssig, kropslig og kognitiv dimension. Naturfaglig dannelse for børn i KILDEN handler om at få mangeartede naturoplevelser samt en interesse for og viden om naturen.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At være i naturen/skoven på forskellige årstider og der få anledning til at bruge krop og sanser.
- At blive udfordret gennem leg i naturen og kunne opleve hvordan naturen er større end én selv.
- At opleve naturen som kilde til æstetiske oplevelser og som et sted, hvor fantasien kan udfolde sig.
- At fastholde og udvikle evnen til at forholde sig nysgerrigt undrende til de fænomener som opleves i naturen.

I dagligdagen skaber vi et læringsmiljø i vores udeliv, hvor børn og voksne har en fælles opmærksomhed og nysgerrighed på det vi ser og hører i naturen. I skoven bruger vi forstørrelses/insektglas når vi undersøger skovbunden og vender træstammer for at finde insekter m.m. I perioder sætter vi fokus på udvalgte temaer fx dyr, vejret, træerne i skoven, årstiden eller fugleliv. Når børnene fx spørger hvor vandet løber hen eller hvorfor kommer der røg op ad skorstenen, ser vi det som en invitation til dialog og tilstræber at finde svaret sammen. Hver fredag er "båldag" hvor der ofte bliver lavet mad/snack som fx ristede bænkebidere, suppe, eller fisk. Forældrebestyrelsen og vores køkkendame samarbejder i øjeblikket med, at få maden i Kilden økologisk certificeret. Vi lærer børnene at respektere naturen og omgivelserne og vi er med i naturfredningsfondens årlige "samle skrald dag".

Kultur, æstetik og fællesskab

Kulturel viden er det ubevidste blik, som mennesket møder verden med. Først i mødet med de andre og det der er anderledes, erkender vi vores ståsted, vores rødder og udviklingsmuligheder. Børns blik er sensitivt og lystfyldt. Respekten for dette blik er en forudsætning for at kunne inspirere og berige børns udvikling af kulturelle udtryksformer. Jo rigere udtryksformer, jo mere nuanceret bliver børnenes opfattelse af sig selv, andre og omgivelserne. En opfattelse, som livet igennem skal bære og værdisætte et menneskes personlige og sociale identitet. Derfor lægger vi vægt på, at børnene i Kilden skal møde voksne, der aktivt formidler kultur og som støtter dem i at eksperimentere med en bred vifte af kulturelle udtryksformer. At de voksne sikrer, at børnene oplever kunst og kultur, så de på den baggrund kan efterligne, improvisere, omforme og eksperimentere.

Børnene i Kilden skal have mulighed for:

- At møde voksne som aktivt formidler kultur og som giver børnene alsidig inspiration til at udvikle forskellige kulturelle udtryksformer. I den forbindelse vil musik og sang spille en særlig rolle i institutionen.
- At møde voksne, der sikrer, at børnene oplever kunst og kultur, så de på den baggrund kan improvisere, omforme og eksperimentere.
- At blive bekendt med gamle traditioner som følger årets gang.

Sangen og den musikalske leg, som er en vigtig del af vores dagligdag, skaber en særlig grundtone og stemning i huset. Hver dag spiller og synger børn og voksne med hinanden som en del af vores daglige rutiner, en spontan idé midt i det hele og som tilrettelagte vokseninitierede musikpædagogiske forløb i små og store grupper. Dernæst arbejder vi med skulpturer som skabes i træværkstedet. Her bruges hammer, sav og håndbor, sandpapir, træ, diverse genbrugsmaterialer samt knofedt. Vi maler billeder med udgangspunkt i en følelse, et tema, at stykke musik eller et objekt fra skoven, som ligger på bordet foran os. Der eksperimenteres med materialer, klippes og klistres. I ler og hjemmelavet modellervoks skabes tredimensionelle udtryk. I små og store fællesskaber laves spontane cirkusforestillinger og danseforestillinger. De voksne laver dukketeater og rollespil, hvor børnene er publikum, spiller en lille koncert for børnene, eller der inviteres musikere ind udefra/besøg hos symfoniorkesteret og koncert med musikskolen. Året igennem fejrer vi sammen traditionelle begivenheder og årets gang med fester, som henter kulturelt indhold ind med glæde og fantasi.

Evalueringsskulturr

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

På ugentlige stuemøder og på månedlige personalemøder, fremlægges praksisfortællinger/observationer med henblik på løbende evaluering af udvalgte dele af vores pædagogiske praksis. Her er vi optaget af, om det vi gør, virker som vi håber og tror at det gør. Når det ikke er tilfældet, laver vi en ny handleplan på baggrund af evalueringen.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Der er pt. 4 faglige fyrtårne i huset som mødes 4 gange årligt med henblik på at etablere en fast evalueringsskulturr og fremgangsmåde for arbejdet med vores pædagogiske læreplan. Alle personaler vil en gang årligt, til et personalemøde eller pædagogisk dag videreudvikle og redigere Læreplanen.